

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ У ФІНАНСУВАННІ ФЕДЕРАЛЬНИХ ВИБОРЧИХ КАМПАНІЙ У США

Володимир НЕСТЕРОВИЧ, кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного та міжнародного права Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О.Дідоренка

Висвітлено конституційно-правові засади участі громадськості у фінансуванні федеральних виборчих кампаній у США. Звернуто увагу, що усі зацікавлені особи мають право взяти участь у фінансуванні виборчих кампаній шляхом здійснення грошових внесків та незалежних витрат. Зроблено висновок, що найбільш поширеною формою збирання та внесення коштів суспільними групами до виборчих фондів кандидатів є Комітети політичної дії.

Ключові слова: громадськість, федеральна виборча кампанія, грошові внески, незалежні видатки, Комітет політичної дії.

Вкрай важливим моментом у проведенні чесних і прозорих виборів є чітке законодавче регламентування питання фінансування виборчих кампаній кандидатів на виборну посаду. Залишення ж цього питання поза увагою може знівелювати інститут виборів як одну із основних форм безпосередньої демократії та перетворити народовладдя у державі на фікцію. Порушена проблематика набула особливої актуальності через фрагментарне регламентування фінансування виборчих кампаній кандидатів за виборчим законодавством України. Досить позитивний досвід у цьому відношенні, який може бути використаний при вдосконаленні вітчизняного виборчого законодавства, можна простежити у США, де означене питання набуло детального конституційно-правового регулювання.

Метою цієї статті є дослідження конституційно-правових засад участі громадськості у фінансуванні федеральних виборчих кампаній у США. У цьому автору значну допомогу надали роботи американських вчених Р.Бейкера, Б.Гінсберга, Р.Даля, Т.Лові, Г.Маккени, Дж.Мура, Ф.Сайтла, Дж.Уілсона, С.Файнгелда, а також акти американського виборчого законодавства, офіційні доповіді Федеральної виборчої комісії США та результати досліджень Центру відомої політики.

Вагомим аргументом представників громадськості у переконанні конгресменів, сенаторів, президента та віце-президента США щодо прийняття ними або участі у прийнятті, зміні чи скасуванні необхідних правових актів є надання різними суспільними групами фінансової допомоги при проведенні зазначеними вище особами виборчих кампаній. З цього приводу американський вчений Дж.Уілсон наводить поширену в політичних колах приказку, яка вже давно трансформувалась у принцип: «Гроші – відкривають двері» [1, с.207]. Розуміючи невідворотність участі громадськості у федеральних виборчих кампаніях, американський законодавець пішов шляхом її чіткого законодавчого регламентування зі встановленням різного роду обмежень.

Походження фінансування виборчих кампаній у США має лобістський підтекст та відноситься до 1791 р., коли групи, які підтримували та протистояли О.Гамільтону при обранні його Президентом США, придбали деякі американські газети з метою впливу на електорат. Подібний формат фінансування виборчих кампаній зберігався до 1832 р., у якому фінансування виборчих кампаній, насамперед діловою громадськістю, набуло більш відвертих форм. Так, того року Банк Сполучених Штатів, правові засади діяльності якого мали бути переглянуті на випадок обрання Президентом США Е.Джексона, надав фінансову підтримку іншому кандидату Г.Клею, який пообіцяв врахувати інтереси банку, якщо стане Президентом США. Утім, тактика банку дала зворотній результат, оскільки

Е.Джесон побудував свою виборчу кампанію на критиці дій банку, а надані ним кошти назвав «грошима-монстрами» та виграв вибори [2, с.6].

Сприяла спеціальному законодавчому регулюванню фінансування виборчих кампаній поява у XIX ст. руху макрейкерів, до складу якого входили журналісти та письменники. Останні через засоби масової інформації здійснили викриття прямої передачі бізнес-групами коштів конгресменам та сенаторам на виборах 1896 р. з метою їх переобрання до Конгресу США. Подібні публікації спричинили неабияке обурення громадськості та суттєве падіння довіри громадян до обраних ними парламентарів.

Під тиском громадськості Конгрес США протягом першої половини XX століття прийняв низку законодавчих актів, які сегментарно урегулювали питання фінансування виборчих кампаній:

- у 1907 році Акт Тілмана (*The Tillman Act*), який заборонив банкам брати участь у фінансуванні виборчих кампаній конгресменів; у 1911 році був доповнений поправками, згідно з якими ця заборона поширилася і на сенаторів;

- у 1925 році Акт про федеральну корупційну практику (*The Federal Corrupt Practices Act of 1925*), яким посилено вимоги розкриття інформації про витрати під час федеральних виборчих кампаній кандидатами на виборні посади;

- у 1939 році Акт Хетча (*The Hatch Act of 1939*), доповнений у 1940 році поправками, який обмежив щорічні витрати партійних політичних комітетів сумою 3 млн доларів США, а індивідуальні пожертви на користь національного політичного комітету сумою в 5 тисяч доларів США. Цим Актом будь-якому державному службовцю чи посадовій особі штату заборонялося отримувати будь-які виплати з національних фондів, використовуючи своє службове становище для здійснення політичного впливу, в тому числі й на виборців у ході передвиборчої кампанії;

- у 1947 році Акт Тафта-Хартлі (*The Taft-Hartley Act of 1947*), яким заборонено робити внески профспілкам до виборчих фондів кандидатів під час федеральної виборчої кампанії [2, с.6–7].

Втім, прийняті законодавчі акти фрагментарно регламентували питання фінансування виборчих кампаній, що давало змогу ухилятися багатьом особам від вимог існуючого законодавства та опосередковано робити внески до виборчих фондів кандидатів на виборні посади. Тому перед американським законодавцем досить нагально постало питання щодо прийняття спеціального законодавчого акта, який більш системно урегулював би фінансування федеральних виборчих кампаній.

Таким став Акт про федеральні виборчі кампанії 1971 р. (*Federal Election Campaign Act*) [3], який докорінно змінив федеральне законодавство про фінансування виборчих кампаній та засвідчив наявність суттєвих прогалин у попередніх законодавчих актах з цього питання. Так, якщо під час виборів до Конгресу США 1968 р. задекларовані витрати на фінансування виборчих кампаній конгресменів та сенаторів склали всього лише 8,5 млн доларів США, то вже під час виборів до Конгресу США 1972 р. ця цифра підскочила удесятеро та склала 88,9 млн. доларів США [2, с.7].

Згодом Акт про федеральні виборчі кампанії був уточнений та доповнений:

- поправками 1974 року, згідно з якими було створено незалежну агенцію з організації та проведення виборів – Федеральну виборчу комісію (*The Federal Election Commission*), котра була наділена контрольно-наглядовими повноваженнями у галузі фінансування федеральних виборчих кампаній;

- Рішенням Верховного Суду США від 30 січня 1976 р. у справі «Баклі проти Валео» (*Buckley v. Valeo*), яким визнано конституційність встановлених Актом про федеральні виборчі кампанії обмежень щодо здійснення внесків до передвиборчих фондів кандидатів та розтлумачено низку положень цього Акта [4, с.303–310];

– поправками 1976 р., які внесли зміни до Акта про федеральні виборчі кампанії відповідно з зазначеним вище Рішенням Верховного Суду США; ними також було скасовано граничні ліміти витрат, за винятком кандидатів, які отримують державне фінансування;

– поправками 1979 р., якими спрощено вимоги фінансової звітності з метою заохочення діяльності політичних партій на штатному і місцевому рівнях, а також збільшено розмір державного фінансування президентських виборчих кампаній [2, с.7];

– Актом про двопартійну реформу виборчих кампаній 2002 р. (*The Bipartisan Campaign Reform Act of 2002*), відомий також як Акт Маккейна-Фейнголда (*The McCain-Feingold Act*), у якому отримали законодавче регламентування нерегульовані внески – так звані «м'які гроші» (*soft money*), заборонивши національним комітетам політичних партій підвищувати витрати або будь-які внески, що не підпадають під дію федеральних граничних обмежень, навіть під час передвиборчих кампаній на штатному та місцевому рівнях [5];

– Актом чесного лідерства і відкритої влади 2007 р. (*Honest Leadership and Open Government Act of 2007*), яким значно посилено регламентування питання фінансування федеральних виборчих кампаній у США. Зокрема, новоприйнятим актом встановлено, що кожна особа чи організація, які зробили пожертву під час федеральної виборчої кампанії, що перевищує 200 доларів США, повинна подати піврічний звіт про зроблені пожертви з зазначенням дати, одержувача та суми перерахованих коштів. Лобістів же зобов'язано подавати у своїх звітах інформацію про ступінь участі у Комітетах політичної дії, а також про всі внески, які зроблені до передвиборчих фондів кандидатів, Комітетів політичної дії, якщо їх сумарний обсяг перевищує 200 доларів США [6];

– Рішенням Верховного Суду США від 21 січня 2010 р. у справі «Об'єднання громадян проти Федеральної виборчої комісії» (*Citizens United v. the Federal Election Commission*), у якому визнано, що обмеження, встановлені в Акті Маккейна-Фейнголда 2002 р., є неконституційними, оскільки вони порушують першу поправку до Конституції США. За інформацією авторитетного американського періодичного видання «*The New York Times*», 24 штатам, які забороняли здійснювати корпораціям та профспілкам незалежні витрати, тепер доведеться внести відповідні зміни до свого виборчого законодавства [7, с.1].

Акт про федеральні виборчі кампанії 1971 р. з урахуванням внесених уточнень та доповнень передбачає, що усі зацікавлені особи мають право взяти участь у фінансуванні виборчих кампаній шляхом здійснення [3, с.2–5]:

1) грошових внесків (*contribution*) – будь-який подарунок, підписка на акції, застава, аванс чи грошовий внесок або будь-які інші цінності, що надаються будь-якою особою з метою вплинути на результати виборів на федеральну посаду, або здійсненій особою платіж у порядку компенсації наданих іншою особою послуг політичному комітету без обкладення податком для якої-небудь цілі;

2) незалежних витрат (*expenditures*) – будь-яке придбання, платіж, розподіл, застава, аванс, внесок, грошовий подарунок або будь-які цінності, надані будь-якою особою з метою вплинути на результати виборів на федеральну посаду, а також письмовий договір, обіцянка чи угода про відшкодування витрат.

Відповідно до цього Акта участь у фінансуванні федеральних виборчих кампаній можуть взяти як приватні особи, так і колективні суб'єкти – організації, які спеціально створені з метою залучення і витрачання коштів для обрання певного кандидата на федеральну виборну посаду. Серед колективних суб'єктів, відзначає відомий американський вчений Р.Даль, домінуюча роль належить Комітетам політичної дії (КПД) (*Political action committees (PAC)*) [8, с.241].

Акт про федеральні виборчі кампанії 1971 року позначає їх терміном «політичний комітет» (*political committee*) та визначає такими: 1) будь-який комітет, клуб, асоціація чи будь-яку іншу групу осіб, які отримують внески, що перевищують протягом календарного

року 1000 доларів США, або які здійснюють витрати, що перевищують протягом календарного року 1000 доларів США; 2) будь-який окремий фонд, створений згідно з положеннями статті 434(b) цього Акта; 3) будь-який місцевий комітет політичної партії, який отримує внески, що перевищують протягом календарного року 5000 доларів США, або здійснює виплати, які не підпадають під визначення внесків чи витрат, визначені згідно з пунктами (8) і (9), та перевищують протягом календарного року 5000 доларів США, або здійснюють внески, що перевищують протягом календарного року 1000 доларів США, чи здійснюють витрати, що перевищують протягом календарного року 1000 доларів США [3, с.1–2].

Участь громадськості у діяльності КПД може здійснюватися у двох формах. Перша – суспільні групи самостійно створюють один і більше Комітетів політичної дії, залучають до них кошти з метою допомоги у фінансуванні федеральних виборчих кампаній кандидатів. Друга – суспільні групи роблять внески до інших КПД, у тому числі й через створені ними Комітети політичної дії. У наукових джерелах наголошується, що фактично усі КПД створені та утримуються суспільними групами, що представляють бізнес, ринок праці та ідеологічні інтереси [9, с.47].

Особи, які засновують Комітет політичної дії, зобов'язані його зареєструвати у Федеральній виборчій комісії протягом десяти днів з дня заснування. При цьому вони повинні подати заяву з такою інформацією: 1) назву, адресу та вид комітету; 2) назву, адресу, зв'язки та вид будь-якої дочірньої організації чи філіалу комітету; 3) назву, адресу та становище особи, яка зберігає бухгалтерські книги та звіти комітету; 4) ім'я та адресу скарбника комітету; 5) якщо комітет офіційно закріплений за певним кандидатом, то ім'я та адреса кандидата, посада, на яку він претендує, та його партійна належність; 6) список усіх банків, відділень зі збереження внесків чи інших фінансових установ, які використовуються комітетом.

Ключовою особою у Комітеті політичної дії є скарбник. Якщо посада скарбника є вакантною, то Актом про федеральні виборчі кампанії 1971 року забороняється приймати внески та здійснювати витрати Комітетом політичної дії. Без дозволу скарбника чи його представника не дозволяється здійснювати витрати в інтересах Комітету політичної дії або від його імені [3, с.13–17].

Надаючи можливість вносити кошти до передвиборчих фондів кандидатів приватним особам, а також через Комітети політичної дії, американський законодавець передбачив низку обмежень, логіка яких цілком зрозуміла – не допустити тотального контролю капіталу над владою. Ці обмеження полягають у встановленні граничних розмірів внесків та обов'язковому декларуванні особами сум, які зробили внески до передвиборчих фондів кандидатів, Комітетів політичної дії, які у свою чергу зобов'язані подати до Федеральної виборчої комісії свої звіти.

Граничні розміри внесків під час федеральних виборчих кампаній протягом календарного року у доларах США [3, с.61–62]

Об'єкти отримання внесків	Суб'єкти здійснення внесків	
	Приватні особи	КПД, що підтримує декількох кандидатів
Кандидат або його уповноважений КПД	2.000	5.000
КПД, який створений та підтримується загальнонаціональною політичною партією	25.000	15.000
КПД, який створений та підтримується комітетом штату політичної партії	10.000	5.000
Будь-який інший КПД	5.000	–

При цьому загальна гранична сума внесків, які здійснені приватною особою, не може перевищувати 37.500 доларів США для кандидата та його уповноваженого Комітету політичної дії та 57.500 доларів США, у разі будь-яких інших внесків, з яких не більше

37.500 доларів США можуть бути пов'язані з несплатою внесків на політичні комітети, які не є політичними комітетами національних політичних партій [3, с.62].

Число Комітетів політичної дії за десятиріччя після 1974 р. помітно зросло – з 89 до 1682 [10, с.563], а на кінець 90-х років ХХ ст. їх кількість становила понад 4 тисячі, і вони вклали понад 150 мільйонів доларів США у виборчі кампанії [11, с.385]. Загалом за останню чверть ХХ ст. КПД покрили близько третини усіх фінансових видатків кандидатів на виборні посади. При цьому сума фінансової підтримки від Комітетів політичної дії у 20–30 разів перебільшила суму фінансової підтримки, яка надавалася політичними партіями [12, с.217]. Прикметно, що більшість фінансових вкладень КПД приходять на виборчі кампанії членів Палати представників – 37% коштів виборчої каси кандидата, а у сенаторів цей показник становить лише 19% [13, с.128].

Динаміка перерахування Комітетами політичної дії коштів у доларах США за виборчими циклами [14]

Виборчий цикл	Загальна сума	Демократи	Республіканці	Кількість КПД, які зробили внески
2010	8.055.703	59%	41%	265
2008	39.378.284	50%	50%	376
2006	43.751.688	30%	69%	336
2004	29.479.044	28%	72%	273
2002	25.020.757	41%	59%	225
2000	17.118.488	33%	66%	175
1998	11.124.169	27%	73%	120

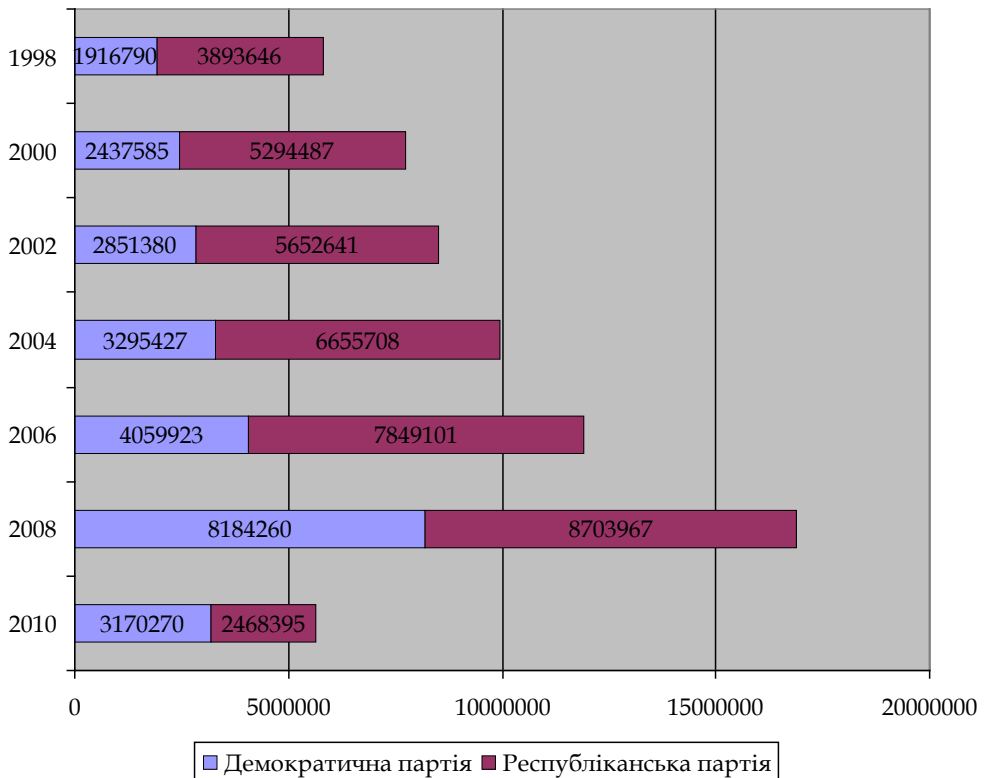
Комітети політичної дії, які перерахували найбільше коштів в доларах США до виборчих фондів кандидатів протягом 2010 виборчого циклу [14]

№ з/п	Назва Комітету політичної дії	Сума перерахованих коштів	Демократи	Республіканці
1.	Спілка інженерів-експлуатаційників	2.015.050	88%	12%
2.	AT & T Inc.	1.667.025	50%	50%
3.	Міжнародна спілка електриків	1.605.900	99%	1%
4.	Honeywell Intl	1.399.300	61%	39%
5.	Національна асоціація оптовиків пива	1.381.500	59%	41%
6.	Американська асоціація юстиції	1.292.000	96%	4%
7.	Національна асоціація фармацевтичної спільноти	1.240.750	65%	35%
8.	Асоціація американських банкірів	1.234.750	45%	55%
9.	Спілка різноробочих	1.063.500	95%	5%
10.	Локхід Мартін	1.046.700	59%	41%
11.	Компанія Боїнг	1.027.500	62%	38%
12.	Американська асоціація найманих працівників	991.500	99%	1%
13.	Спілка аерокосмічних машиністів	991.000	99%	1%
14.	Американський кришталевий цукор	952.000	70%	30%
15.	Об'єднання теслярів та столярів	915.500	88%	12%
16.	United Parcel Service	908.156	46%	54%
17.	Національна асоціація авіадиспетчерів	903.000	80%	20%
18.	Національна асоціація кредитних спілок	888.696	59%	41%
19.	Об'єднання профспілок водіїв-вантажників	882.050	98%	2%
20.	Plumbers/Pipefitters Union	862.575	94%	6%

Галузі, комітети політичних дій яких перерахували найбільше коштів в доларах США до виборчих фондів кандидатів протягом 2010 виборчого циклу [14]

№ з/п	Назва галузі	Сума перерахованих коштів	Демократи	Республіканці	Кількість КПД
1.	Ринок праці	22.202.786	93%	7%	59
2.	Фінанси, страхування та нерухомість	21.409.202	55%	45%	–
3.	Охорона здоров'я	19.322.554	65%	35%	98
4.	Ідеологічні	12.173.085	60%	39%	42
5.	Різний бізнес	11.332.417	57%	43%	31
6.	Енергетика та природні ресурси	9.620.571	52%	48%	67
7.	Комунікація та електроніка	9.043.457	59%	41%	7
8.	Транспорт	7.670.798	55%	45%	36
9.	Сільське господарство	7.560.312	57%	43%	71
10.	Оборона	6.150.037	61%	39%	11
11.	Будівництво	4.178.061	52%	47%	21
12.	Адвокати та лобісти	5.593.461	75%	25%	129

Згідно з американським виборчим законодавством імігранти, які мають зелену карту, та підрозділи іноземних компаній та корпорацій, які зареєстровані у США, мають право створювати Комітети політичних дій та перераховувати до них кошти. Більше того, останні також мають право збирати кошти до виборчих фондів кандидатів зі своїх американських співробітників. Обсяги перерахованих коштів Комітетами політичних дій, які

Динаміка перерахування Комітетами політичної дії коштів у доларах США, які створені американськими підрозділами іноземних компаній за виборчими циклами [14]

створені американськими підрозділами іноземних компаній, є досить високими та тенденційно збільшуються.

Так, якщо у виборчому циклі 1998 р. загальна сума перерахованих ними коштів склала 11.124.169 доларів США, то 2008 р. цей показник збільшився у 3,5 рази та склав вже 39.378.284 доларів США. На жаль, серед іноземних компаній, які заснували Комітети політичної дії у Сполучених Штатах, українських компаній немає.

КПД – лідери, створені американськими підрозділами іноземних компаній протягом виборчого циклу 2010 року [14]

№ з/п	Назва КПД	Країна / Материнська компанія	Сума перерахов. коштів	Демократи	Республіканці
1.	BAE Systems	Великобританія / BAE Systems	353.000	193.500	159.500
2.	Anheuser-Busch	Бельгія / Anheuser-Busch InBev	350.500	224.000	126.500
3.	GlaxoSmithKline	Великобританія / GlaxoSmithKline	275.000	155.500	119.500
4.	KPMG LLP	Нідерланди /KPMG Intl	261.000	93.500	167.500
5.	T-Mobile USA	Німеччина / Deutsche Telekom AG	212.250	119.000	93.250
6.	Credit Suisse Securities	Швейцарія/Credit Suisse Group	195.500	108.000	87.500
7.	UBS Americas	Швейцарія / UBS AG	183.000	80.500	102.500
8.	Bayer Corp	Німеччина / Bayer AG	182.000	87.500	94.500
9.	Experian Information Solutions	Великобританія / GUS plc	178.227	48.000	130.227
10.	Novartis Corp	Швейцарія / Novartis AG	155.500	76.000	79.500
11.	Astra Zeneca PLC	Великобританія / AstraZeneca PLC	148.000	85.500	62.500
12.	Rolls-Royce North Amer.	Великобританія / Rolls-Royce PLC	139.900	71.400	68.500
13.	HSBC Holdings	Великобританія / HSBC Holdings	137.000	62.500	74.500
14.	Hoffmann-La Roche	Швейцарія / Roche Group	129.500	69.000	60.500
15.	Oldcastle Materials	Ірландія / CRH PLC	126.500	67.500	59.000

Таким чином, федеральне виборче законодавство США дозволяє громадськості брати участь у фінансуванні федеральних виборчих кампаній. Така участь має чітко регламентовані форми з встановленням граничних розмірів внесків та витрат до виборчих фондів кандидатів на федеральні посади. Найбільш поширеною формою збирання та внесення коштів суспільними групами до виборчих фондів кандидатів є Комітети політичної дії, кількість яких з кожним роком зростає, разом із коштами, що зібрані ними для фінансування виборчих кампаній.

Література

1. Уилсон Дж. Американское правительство: Пер. с англ. – М.: Прогресс–Универс, 1995. – 512 с.
2. Twenty Year Report / The Federal Election Commission. – Washington, D.C., 1995. – 43 p.
3. Federal Election Campaign Laws / Compiled the Federal Election Commission. – Washington, D.C., 2008. – 229 p.
4. Moore J.L. Elections A to Z. – Washington, D.C.: Congressional Quarterly Inc., 1999. – 560 p.

5. The Bipartisan Campaign Reform Act of 2002 // Public Law. – 107–155. – Mar. 27, 2002. – Stat. 81–116.
6. Honest Leadership and Open Government Act of 2007 // Public Law. – 110–81 – Sept. 14, 2007. – 121 Stat. 742–744.
7. Urbina I. 24 States' Laws Open to Attack After Campaign Finance Ruling // The New York Times. – 2010. – January 22. – P. 1.
8. Dahl R.A. Democracy in the United States. Promise and Performance. – Boston: Houghton Mifflin, 1981. – 475.
9. McKenna G., Feingold S. Taking Sides. Clashing Views on Controversial Political Issues. – Connecticut: McGraw-Hill, 1999. – 370 p.
10. Lowy T., Ginsberg B. American Government: Freedom and Power. – New York-London: W.W. Norton & Company, 1990. – 795 p.
11. Seitel F.P. The Practice of Public Relations. – New Jersey: Prentice Hall, Englewood Cliffs, 1998. – 534 p.
12. Hames T., Rae N. Governing America: History, Culture, Institutions, Organizations, P. – Manchester: Manchester University Press; New York: St. Martin's Press, 1996. – 339 p.
13. Baker R.K. House and Senate. – New York-London: W.W. Norton & Company, 1989. – 237 p.
14. Website of the Center for Responsive Politics // <<http://www.opensecrets.org/pacs/index.php>>.

CONSTITUTIONAL AND LEGAL PRINCIPLES OF THE PUBLIC PARTICIPATION IN FEDERAL ELECTORAL CAMPAIGNS FINANCING IN THE USA

Volodymyr NESTEROVYCH

The constitutional and legal principles of the public participation in the financing of federal election campaigns in the USA are highlighted. An attention is paid to the fact that all interested persons are entitled to participate in the financing of election campaigns through monetary contributions and independent expenditures. The conclusion is drawn that the political action committees are the most common form of collecting money and making deposits by social groups to the election funds of candidates.

Key words: *the public, federal election campaign, monetary contributions, independent expenditures, Political action committee.*

КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ УЧАСТИЯ ОБЩЕСТВЕННОСТИ В ФИНАНСИРОВАНИИ ФЕДЕРАЛЬНЫХ ИЗБИРАТЕЛЬНЫХ КАМПАНИЙ В США

Владимир НЕСТЕРОВИЧ

Освещены конституционно-правовые основы участия общественности в финансировании федеральных избирательных кампаний в США. Обращено внимание, что все заинтересованные лица имеют право принять участие в финансировании избирательных кампаний путем осуществления денежных взносов и независимых расходов. Сделан вывод, что наиболее распространенной формой сбора и внесения средств общественными группами в избирательные фонды кандидатов являются Комитеты политического действия.

Ключевые слова: *общественность, федеральная избирательная кампания, денежные взносы, независимые расходы, Комитет политического действия.*